

Yttrande

Datum
2024-05-30

Diarienummer
3.3.17-3343/2024

Regeringskansliet
Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet
li.remissvar@regeringskansliet.se
li.fjr@regeringskansliet.se

Remissvar avseende SOU 2023:74

(Ert diarienummer LI2023/03857)

Jordbruksverket har fått *Delbetänkande Förenklade förutsättningar för ett hållbart vattenbruk* (SOU 2023:74) på remiss av Regeringskansliet den 27 februari 2024 och har följande synpunkter på utredningens förslag och bedömningar.

Jordbruksverkets synpunkter

Utredningens förslag om ändringar i fiskelagstiftningen

Regleringen avseende odlingstillstånd och bestämmelser som har samband med sådant tillstånd ska tas bort i fiskelagstiftningen.

Jordbruksverkets synpunkt

Förslaget innebär att dubbelprövning av frågor som kan förekomma inom ramen för fiske- och miljölagstiftningen avseende vattenbruksverksamhetens miljöpåverkan kan undvikas. Jordbruksverket ser det som positivt att det inte förekommer dubbelprövning men vill lyfta fram riskerna med att alla vattenbruk istället kommer prövas som miljöfarlig verksamhet, inklusive de som idag endast prövas i fiskelagstiftningen, där kommuner istället för länsstyrelsernas fiskerikonsulenter kommer hantera anmälningarna. Kommunerna har generellt inte vattenbrukskompetensen och de som handlägger anmälan om miljöfarlig verksamhet har ofta inte tidigare arbetat med dessa frågor vilket gör att det finns en risk att kommuner kan få svårighet att bedöma anmälningarna. I dagsläget har vi också upplevt utmaningar med att få 21 länsstyrelser att tolka lagstiftningen lika vilket inte kommer bli lättare om 290 kommuner ska hantera anmälningarna. Eftersom länsstyrelserna är överprövande instans för kommunernas beslut kommer länsfiskekonsulenter inte kunna bistå med råd i de enskilda tillståndsärendena. Här blir utbildning och vägledning extra viktig men kommer inte fullt ut kunna ersätta den expertkunskap som länsfiskekonsulenter besitter som är viktiga vid bedömning av enskilda fall.

Utredningen lyfter fram att det kommer uppstå lättnader i kostnader hos Jordbruksverket kopplat till att hanteringen av odlingstillstånd försvinner. Jordbruksverket vill dock påpeka att det uppkommer initiala kostnadsökningar

innan de föreslagna bestämmelserna träder ikraft. Lättnaderna uppstår först när det nya regelverket är på plats och Jordbruksverket justerat sina föreskrifter i enlighet med förslaget.

Havs- och vattenmyndigheten ska utföra de uppgifter som ankommer på en behörig myndighet eller en medlemsstat enligt rådets förordning (EG) nr 708/2007. Det ska med anledning av det göras ändringar i fiskelagstiftningen.

Jordbruksverkets synpunkt

Jordbruksverket tillstyrker förslaget om att Havs- och vattenmyndigheten pekas ut som behörig myndighet med hänsyn till att de är bäst lämpade till uppgiften.

Utredningens förslag om ändringar i prövningar enligt miljöbalken och andra förslag kopplade till dessa prövningar

Begreppet vattenbruk bör definieras som "Uppfödning eller odling av vattenlevande organismer med metoder som är avsedda att öka produktionen av organismen i fråga utöver miljöns naturliga kapacitet, varvid organismerna förblir en fysisk eller juridisk persons egendom under uppfödningen eller odlingen fram till och med upptaget, skörden, eller annat tillvaratagande av organismerna."

Jordbruksverkets synpunkt

Jordbruksverket tillstyrker den föreslagna definitionen av vattenbruk i miljöbalken.

Som utredningen har kommit fram till så har begreppet vattenbruk olika definitioner beroende på att lagstiftningarna har olika syfte. Definitionen kommer med stor sannolikhet alltid behöva skilja sig åt eftersom behoven för olika lagstiftningarna skiljer sig åt.

All vattenbruksverksamhet kan anses utgöra miljöfarlig verksamhet.

Jordbruksverkets synpunkt

Jordbruksverket anser att denna bedömning skulle innebära en extra börda för mindre verksamheter som idag är undantagna anmälan eller tillstånd om miljöfarlig verksamhet samt för andra typer av vattenbruk som tidigare undantagits. Utifrån nedanstående förslag där Havs- och vattenmyndigheten ska ges i uppdrag att se över gränserna för när en verksamhet är anmälningspliktig kontra tillståndspliktig så innebär det att det i nuläget är svårt att se hur detta faktiskt kommer påverka vattenbruksnäringen. Vid en bedömning av miljöfarlig verksamhet är det viktigt att man även tar hänsyn till de miljönyttor som vattenbruket kan bidra med.

Bestämmelsen om undantag från tillståndsplikt för vattenverksamhet i 11 kap. 11 § 2 miljöbalken, som i dag undantar utförande av anläggningar för odling av fisk, musslor eller kräftdjur, ska ändras så att utförande av anläggningar för allt vattenbruk omfattas av undantaget.

Det ska vidare införas en ny bestämmelse i 11 kap. som ska innehålla en definition av begreppet vattenbruk. Enligt bestämmelsen ska begreppet vattenbruk i kapitlet avse ”uppfödning eller odling av vattenlevande organismer med metoder som är avsedda att öka produktionen av organismen i fråga utöver miljöns naturliga kapacitet, varvid organismerna förblir en fysisk eller juridisk persons egendom under uppfödningen eller odlingen fram till och med upptaget, skörden, eller annat tillvaratagande av organismerna”.

Jordbruksverkets synpunkt

Jordbruksverket tillstyrker förslaget men vill även lyfta fram att de vattenbruk som föreslås omfattas av undantagsbestämmelsen och som tidigare behövt tillstånd enligt 11 kap. 9 § miljöbalken, nu kan komma att bedömas som miljöfarlig verksamhet. Detta kan ge en längre väg till lagakraftvunnet beslut, om beslutet överklagas.

Det ska införas en ny bestämmelse i 3 kap. 3 § miljöprövningsförordningen om anmälningsplikt för vattenbruk som bedrivs i anläggningar i vattenområden. Anmälningsplikt ska enligt paragrafen även gälla för andra vattenbruk som föder upp fisk, vattenlevande kräftdjur och vattenlevande blötdjur. Anmälningsplikten enligt paragrafen ska inte gälla om verksamheten är tillståndspliktig enligt 1 § eller anmälningspliktig enligt 2 §.

Av den aktuella paragrafen ska vidare framgå att begreppen vattenbruk respektive vattenområde ska tolkas på samma sätt som i 11 kap. miljöbalken.

Jordbruksverkets synpunkt

Jordbruksverket anser att detta, precis som utredningen lyfter fram i konsekvensutredningen, kommer att påföra en extra börda för mindre verksamheter som idag är undantagna, exempelvis mindre algodlingar och uppfödning av sjöpungar.

Havs- och vattenmyndigheten ska ges i uppdrag av regeringen att se över om gränserna för tillstånds- och anmälningsplikt för fiskodling och övervintring av fisk i 3 kap. 1 och 2 §§ miljöprövningsförordningen ska ändras. I uppdraget ska även ingå att se över vilka andra vattenbruk än sådana som bedrivs i anläggningar i vattenområden som bör vara anmälningspliktiga enligt bestämmelserna om miljöfarlig verksamhet. Uppdraget ska genomföras i nära samarbete med Naturvårdsverket.

Jordbruksverkets synpunkt

Jordbruksverket tillstyrker förslaget och anser att resultaten av detta uppdrag kommer att ge en tydligare bild över hur vattenbruksnäringen faktiskt påverkas av författningsförslagen i utredningen. Vi anser också att Jordbruksverket, liksom Naturvårdsverket, bör vara med i samarbetet utifrån vår expertis om olika produktionstekniker samt utifrån vårt föreslagna uppdrag enligt denna utredning. Det är också viktigt att det genomförs en grundlig konsekvensutredning i uppdraget för att förtydliga effekter för vattenbruksnäringen.

Fiskodling eller övervintring av fisk där mer än 40 ton foder förbrukas per kalenderår, ska inte antas medföra betydande miljöpåverkan. En bedömning av miljöpåverkan ska i stället göras i varje enskilt fall. En ändring av miljöbedömningsförordningen ska därför göras.

Jordbruksverkets synpunkt

Jordbruksverket tillstyrker förslaget men vill lyfta att det kan innebära osäkerheter för hur vattenbruksföretagen ska hantera sin ansökan/anmälan. Här blir detaljerad vägledning hos ansvarig myndighet extra viktig.

Det ska införas en ny bestämmelse i 12 kap. miljöbalken om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vattenbruk i fråga om vilka organismer som får födas upp eller odlas i vilka vattenområden och om försiktighetsmått för uppfödning eller odling. I kapitlet ska också tas in en bestämmelse som tydliggör att med vattenbruk avses "uppfödning eller odling av vattenlevande organismer med metoder som är avsedda att öka produktionen av organismen i fråga utöver miljöns naturliga kapacitet, varvid organismerna förblir en fysisk eller juridisk persons egendom under uppfödningen eller odlingen fram till och med upptaget, skörden, eller annat tillvaratagande av organismerna".

Det ska också införas en ny förordning om miljöhänsyn i vattenbruk som ska innehålla ett bemyndigande till Havs- och vattenmyndigheten att meddela föreskrifter om vilka organismer som får födas upp eller odlas i vilka vattenområden och försiktighetsmått för uppfödning eller odling. Det ska också göras en ändring i 24 kap. 1 § miljöbalken i syfte att föreskrifterna ska kunna bryta igenom ett tillståndsrättskraft.

Jordbruksverkets synpunkt

Förslaget innebär att Jordbruksverkets bemyndigande i förordningen (1994:1716) om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen tas bort eftersom Havs- och vattenmyndigheten får detta bemyndigande istället. Jordbruksverket tillstyrker ändringen av bemyndigandet. Vi vill dock lyfta fram att de vattenbruk som tidigare enbart haft fiskodlingstillstånd kan påverkas av att föreskrifter ska kunna bryta igenom ett tillståndsrättskraft. Om föreskriftsrätten mynnar ut att vissa arter eller stammar blir förbjudna kan det leda till att deras verksamhet blir otillåtlig, detta måste utredas och konsekvenserna bedömas närmare i samband med att föreskriften tas fram.

Förslag och bedömningar avseende samverkan och stöd vid prövning

Jordbruksverket ska ansvara för en digital kontaktpunkt för vattenbruk där det ska tillhandahållas generell vägledning och information om förfarandet för att starta vattenbruk samt direktlänkar till vägledning och specifik information om vissa prövningar som kan aktualiseras vid uppstarten av en vattenbruksverksamhet. Havs- och vattenmyndigheten ska bistå Jordbruksverket i arbetet med kontaktpunkten genom att på den egna webbplatsen tillhandahålla uppdaterad vägledning och specifik information om vissa tillstånd och anmälningar. Detta ska regleras i en ny föreslagen förordning om vattenbruk.

Jordbruksverkets synpunkt

Jordbruksverket tillstyrker förslaget. Detta blir extra viktigt när mycket handläggning flyttas till kommunerna och de troligtvis kommer behöva ett extra stöd utifrån ovanstående kommentarer. Vi välkomnar att det avsätts medel för förslaget då det är en förutsättning för att det ska kunna genomföras. Vi vill dock lyfta att kostnaderna för framtagande av och löpande arbete för både vägledning och digital kontaktpunkt behöver utredas närmare. Uppskattningarna i konsekvensutredningen kan vara underskattade och det är otydligt hur man kommit fram till de olika summorna. Jordbruksverket kommer behöva förstärka både kompetensen och antalet resurser om förslagen ska kunna genomföras.

Jordbruksverket ska ansvara för att ta fram generell vägledning och information om förfarandet för att starta vattenbruk. Jordbruksverket ska inhämta information och synpunkter från Havs- och vattenmyndigheten, Naturvårdsverket och länsstyrelserna i arbetet med att ta fram vägledning och information.

Jordbruksverkets synpunkt

Jordbruksverket tillstyrker förslaget. Även detta är extra viktigt med hänsyn till kommunernas utökade roll för vattenbruket. Vi vill dock lyfta att kostnaderna för framtagande av och löpande arbete för den generella vägledningen behöver utredas närmare. Uppskattningarna i konsekvensutredningen kan vara underskattade och det är otydligt hur man kommit fram till de olika summorna. Jordbruksverket kommer behöva förstärka både kompetensen och antalet resurser.

Jordbruksverket anser också att det tydligare behöver pekas ut att övriga myndigheter ska bistå oss i arbetet med vägledning.

Jordbruksverket vill även lyfta behovet av att även Livsmedelsverket bör involveras och pekas ut bland myndigheterna som Jordbruksverket ska inhämta information från i arbetet med vägledning och information.

Havs- och vattenmyndigheten och Jordbruksverket ska ansvara för att tillhandahålla vägledning och specifik information om vissa angivna prövningar. Detta ska regleras i en ny föreslagen förordning om vattenbruk.

Jordbruksverkets synpunkt

Jordbruksverket tillstyrker förslaget.

Jordbruksverket ska ansvara för att tillhandahålla utbildning till andra myndigheter och kommuner om förfarandet för att starta vattenbruk. Jordbruksverket ska ta fram utbildning och i det arbetet inhämta information och synpunkter från Havs- och vattenmyndigheten, Naturvårdsverket och länsstyrelserna. Detta ska regleras i en ny föreslagen förordning om vattenbruk.

Jordbruksverkets synpunkt

Jordbruksverket anser att det behöver förtydligas vilka delar som ska ingå i utbildningen. Det behöver också utredas vidare vad förslaget kommer att kosta. Utbildningen bedöms omfatta en arbetsdag men det framgår inte hur man kommit fram till den uppgiften. Om Jordbruksverket ska tillhandahålla utbildning för personer på myndigheter och kommuner som inte tidigare arbetat med vattenbruk behövs troligen mer än en dags utbildning. Här är ett förtydligande av innehållet också en viktig faktor för att kunna göra korrekta kostnadsuppskattningar.

Jordbruksverket anser också att det tydligare behöver pekas ut att övriga myndigheter ska bistå oss i arbetet med utbildning.

Möjligheten att i enskilda ärenden höra andra myndigheter bör utnyttjas.

Jordbruksverkets synpunkt

Jordbruksverket instämmer med bedömningen.

Inga författningsändringar bör göras avseende giltighetstider.

Jordbruksverkets synpunkt

Jordbruksverket anser att denna fråga behöver utredas vidare då detta är en viktig faktor för en hållbar utveckling av vattenbruksnäringen.

Utredningens förslag och bedömningar gällande samarbete vid tillsyn, offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet

På uppdrag av regeringen ska Jordbruksverket, som samordnande myndighet, tillsammans med Havs- och vattenmyndigheten, Naturvårdsverket och länsstyrelserna samarbeta samt ta fram vägledning och genomföra utbildningsinsatser i fråga om tillsyn, offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet avseende vattenbruksverksamheter enligt följande lagar: miljöbalken, epizootilagen, zoonoslagen, lagen om provtagning på djur, m.m., lagen om kontroll av husdjur, m.m. och djurskyddslagen.

Jordbruksverkets synpunkt

Jordbruksverket är generellt sett positiva till ett ökat samarbete mellan myndigheterna. Vi vill dock lyfta vikten av att samarbete och samordning i fråga om tillsyn, offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet inte alltid är lämplig utan att samordning bör ske när det finns vinster för verksamhetsutövarna och inte påverkar myndigheterna negativt. Utredningen beskriver enbart fördelar av samordningen vilket blir onyanserat och kan skapa orimliga förväntningar. Detta är viktigt att ta hänsyn till vid ett eventuellt uppdrag. Det behöver också utredas vidare vad förslaget kommer att kosta.

Det är inte lämpligt att i författning reglera ett samarbete avseende tillsyn, offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet mellan myndigheterna.

Jordbruksverkets synpunkt

Jordbruksverket instämmer med bedömningen. Utredningen ser dock en stor potential i samordning av tillsyn och kontrollbesök vilket inte Jordbruksverket delar i vissa fall. Oftast behöver kontrollanten ha specifika kunskaper för att utföra en effektiv och bra tillsyn. Vidare behöver aktörer ha tid att avsätta för tillsyn. Är det många olika tillsynsområden vid ett och samma tillfälle kan aktören komma påverkas negativt. Utredningen beskriver enbart fördelar av samordningen vilket blir onyanserat och kan skapa orimliga förväntningar. Vi ser positiva effekter med ökad samordning när det är ändamålsenligt.

Övriga synpunkter

- Det pågår också en utredning om miljötilstånd KN2023:02 som kan komma att påverka vilken myndighet som ska ansvara för att tillståndsprövningen. Detta kan få stor påverkan på förslagen i denna utredning.
- I det fortsatta arbetet med översynen av fiskelagen anser Jordbruksverket att begreppet fisk behöver ses över. I 4 § fiskelagen står det att vad som sägs om fisk gäller även vattenlevande blötdjur och vattenlevande kräftdjur. Detta kan lätt skapa förvirring. Istället för fisk borde det stå vattenlevande djur.

Vattenlevande djur bör definieras som fisk, vattenlevande kräftdjur och vattenlevande blötdjur.

- Det framgår av utredningen att det inte finns skäl att närmare utreda om bestämmelser inom områdena foder och animaliska biprodukter ska brytas ur befintliga lagstiftningar för att placera dem i en ny lagstiftning om vattenbruk. Vi instämmer och har inga synpunkter på detta.
- I kap. 4.6 har man inte nämnt *Rådets direktiv 98/58/EG av den 20 juli 1998 om skydd av animalieproduktionens djur*, när man återger vilken lagstiftning som gäller på EU-nivå för fisk i vattenbruk, här vore det lämpligt att nämna även direktivet då det rör alla livsmedelsproducerande djur, däribland fisk. Dessutom skriver man om *Rådets förordning (EG) 1/2005* och vattenbruk: ”Att förordningen endast tillämpas på ryggradsdjur innebär att den gäller för transport av de flesta fiskarter men att många arter som kan födas upp i ett vattenbruk faller utanför förordningens tillämpningsområde”. Vidare framgår följande om *Rådets förordning (EG) nr 1099/2009 av den 24 september 2009 om skydd av djur vid tidpunkten för avlivning*; ”Att förordningen endast tillämpas på ryggradsdjur innebär att den är tillämplig på avlivning av de flesta fiskarter men att många arter som föds upp i vattenbruk helt och hållet faller utanför förordningens tillämpningsområde.” Här behövs ett tillägg att det som faller utanför tillämpningen vad gäller arter i vattenbruk är de som är ryggradslösa.
- I kap. 6.3.5 står det ”*Vid förprovningen granskas bl.a. mått och utrymmen, inredning, utgödslingssystem, anordningar för utfodring, klimat, klimatreglering och luftkvalitet, brandskydd, dagsljusinsläpp och belysning samt smittskydd.*”
Smittskyddet granskas idag inte i förprovningen, en mer korrekt beskrivning vore:
”*Vid förprovningen granskas bl.a. mått och utrymmen, inredning, utgödslingssystem, anordningar för utfodring, klimat, klimatreglering och luftkvalitet, brandskydd, dagsljusinsläpp och belysning från djurskydds- och djurhälsosynpunkt.*”

I detta ärende har ställföreträdande generaldirektör Jan Cedervärn beslutat. Frida Solstorm har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också chefsjuristen Ida Lindblad Hammar, Olof Johansson, Maria Gustafsson, Gudrun Wilkens, Shabnam Hansen, Teresia Persson och Jacob Landsjö deltagit.

Jan Cedervärn

Frida Solstorm

Yttrandet har signerats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.